

OPINIONS

Nº 78 - Any 2016

¿Qui va ser Baruc d'Espinoza?

Baruc d'Espinoza o, per algun traductor Benet d'Espinosa, va néixer el 24 de novembre de 1632 en un barri d'Amsterdam. Era fill d'una família hebrea originària d'Espinosa de los Monteros (Burgos), emigrada primer a Portugal i després als Països Baixos (Holanda).

Va estudiar Teologia i Humanitats a l'escola rabínica. De caràcter independent i amb un esperit lliure, de molt jove, va començar a no estar d'acord amb la religió jueva i els seus dogmes i, per aquesta raó, el gran rabí Saül Mortèira, capdavanter del judaisme d'aquell moment, el va condemnar, expulsar i desterrar, per heretge.

Després de ser expulsat de la seva comunitat va viure temporalment als afores d'Amsterdam i, l'any 1661 es traslladà a Rijnsburg, població a l'oest dels Països Baixos, on durant uns anys va fer estada a casa d'un cirurgià com a convidat, ocupant dues petites habitacions en el soterrani. Mai va sortir del seu país, ni va tenir casa pròpia, ni es va casar.

Per guanyar-se la vida es va dedicar a l'ofici de tallista de lents per a instruments òptics, i, alhora, escrivia els seus pensaments, molt progressistes per l'època, amb una ploma d'oca.

A causa de les seves idees, s'enemistà amb tots els estaments socials i fou mal vist per amplis sectors de la religió catòlica, protestant i jueva. Degut al fanatisme existent, un dia, a la sortida d'un espectacle teatral, un jueu va voler acabar amb la seva vida, i, per sort, només va aconseguir donar-li un gran ensurt.

Teòleg, filòsof, moralista, lliure pensador i sobre tot naturalista, en els seus escrits, fa una recerca de la veritat i alligona com arribar a la serenor i a la rectitud mitjançant diferents noms: Déu; la natura; la moral; l'ètica; el món... No creia en l'existència d'un déu únic, sinó que cada individualitat que conté el món, incloent l'home, formen un tot que és Déu.

Un dels llibres que va escriure va ser "*Breu tractat de Déu, de l'home i de la seva felicitat*" on descriu el perquè de les passions humanes (era molt apassionat), sense pretendre que s'hagin d'eliminar o dominar. Només es limita a orientar com conviure amb elles.

El 6 febrer 1677 va fer una greu crisi de la tuberculosi que patia, però, va continuar fumant la pipa que sempre duia i conversant amb els amics. Un dels seus pensaments, que va expressar cap el final de la seva vida, va ser: "*la vida no ha de ser una meditació contínua, sinó que ha de servir per viure-la i gaudir-la en sí mateixa*". Morí el 21 de febrer del mateix any i va ser enterrat en una fossa comuna.

Actualment es pot visitar la casa on va viure, en la qual s'ha instal·lat un museu que conserva els seus llibres i algunes pertinences.

Les seves idees van causar molta polèmica i, una d'elles, va ser: *“tots tenim necessitat i dret a ser feliços, però, això, només s’aconsegueix mitjançant la llibertat que dona ser com s’és i no d’una altra manera”*.

També en un dels seus escrits posa en boca de Déu, frases molt agosarades com les següents:

[La meva casa no són aquests temples lúgubres, foscos i freds que tu vas construir. La meva casa són les muntanyes, els boscos, els rius, els llacs... ells són el lloc on he expressat el meu amor per tu, gaudeix-los i deixa de lluitar per conquerir una meta incerta.

Si circumstàncies t’han allunyat de la meva vora i vols recuperar-me, hi ha algunes coses que et poden ajudar a fer-ho:

* Deixa de llegir tants llibres religiosos que res tenen a veure amb mi. Si no pots llegir-me en una albada o posta de sol; en un paisatge; en la mirada d’algú que t’estima; en la conversa amb un amic; en la carícia d’un infant... No em trobaràs a través del que diuen els llibres.

* Deixa d’estar resant i donant-te cops al pit; alabar-me; demanar perdó i tenir-me por, no sóc un Déu egòlatra; no m’enujjo; ni jutjo; ni condemno per tota una eternitat. Jo et vaig fer i et vaig omplir de passions; limitacions; incoherències; necessitats; també et vaig donar la sexualitat per poder expressar sentiments, passions i alhora gaudir d’un dels plaers de la vida.

* Deixa de banda el fanatisme, polític o religiós, que porta els homes a matar-se entre ells. No facis cas de qui amb les seves camàndules vol imposar, manipular i fer que sentis culpabilitat del teu comportament per poder exercir domini sobre tu.

* No actuis pensant en premis o càstigs, malbaratant l’oportunitat que t’he donat d’existir. Viu plenament; treballa; riu, canta, balla, diverteix-te, practica l’amor; gaudeix de tot el que he posat a les teves mans, però... no t’oblidis del gran bé que pots fer als altres.

* No vull que solament creguis en mi perquè t’ho han inculcat; vull que em sentis dins teu quan besis a qui estimes amb amor tendre o ple de passió; quan agafis les mans de qui està mancat de carícies i et respongui amb un somriure; quan siguis al costat de qui necessita de la teva comprensió i la teva alegria; quan una nit, en un cel ple d’estrelles, gaudeixis de la grandesa de l’univers i t’emocionis... En aquell moment, quan la teva ànima desbordi d’una plenitud que no es pot descriure amb paraules, sentiràs des del més profund de l’ànima que, tot això... soc Jo.

* He posat al teu abast la decisió de viure la vida com si fos un cel, un infern, o, desapropiar-la amb un “anar passant”. Depèn de tu, l’opció que agafis.]

Reflexions personals:

M’ha semblat que podia ser interessant transcriure, de manera entenedora però sense modificar la seva essència, els pensaments expressats per Spinoza sobre Déu; moral; ètica i religió, potser perquè les meves idees no s’allunyen massa de les que ell descriu.

En un món en què cada vegada es fomenta més el materialisme i la lluita per tirar endavant, són poques les persones interessades per la filosofia i la teologia. ¿Serà degut a que són temes no a l’abast de tothom i més aviat reservats per engrandir cultura, establir un diàleg amb qui agradi aquests raonaments o qui es dedica a la seva ensenyança?

¿Fóra interessant, per fer més creïbles i atractius aquests temes, actualitzar els coneixements de les persones que imparteixen aquestes matèries i que, conscient o inconscientment, segueixen explicant errors històrics, malgrat la ciència ha demostrat en moltes ocasions que, part dels principis en que estant basats són una entelèquia o una falsedat?

Els historiadors que, en molts casos, exerceixen com a detectius del passat, han anant descobrint la tergiversació o la no veritat, de fets narrats en les escriptures que s'havien donat com a certs.

¿A qui deu interessar no modificar aquests conceptes?

Sens dubte, el tema “Déu” i el que comporta, és ampli, delicat i complicat, doncs des de grans filòsofs o teòlegs fins a la gent planera, hi ha una gran diversitat d'opinions i tothom està convençut, que la seva manera de pensar és la vertadera.

Es pot trobar, qui creu tot el que està escrit en els “Llibres sagrats” i no vol sentir parlar de res que no estigui inclòs en ells o en les paraules dictatorials dels representats de la seva religió.

També, els qui creuen, perquè han crescut rebent una ensenyança transmesa de generació en generació, que parla de l'existència d'un Déu, que, per amor va morir pels homes i que, en un altra vida, castigarà o premiarà segons la manera de comportar-nos. No els interessa saber què hi pot haver de cert en el contingut d'aquesta creença i no volen complicar-se la vida fent indagacions o escoltant res que els pugui apartar d'aquest camí.

Es pot trobar també, els qui Déu, només és una paraula com una altra; creuen que, l'únic sentit de la vida és viure tots els moments bons, perquè, els dolents, venen sols.

Altres que, per motius diversos, s'han allunyat de la pràctica de la religió i proclamen el seu escepticisme de cara en fora, però, en el fons, no han deixat de creure en aquell Déu que se'ls va inculcar i al qui recorren quan van maldades.

Hi ha qui el seu déu és: el poder; el diner; el prestigi; les drogues; la beguda; el sexe... deixant de banda tot el que els allunya de satisfer el seu “ego” i els seus instints.

El creure en un Déu (malgrat condiciona), dóna sentit a la vida esperant la justícia i la gratificació en un més enllà, però, la fe, no es pot comprar, és un do com: l'alegria, els sentiments i les emocions, que sorgeixen sense que intervingui la voluntat; a l'inrevés de la llibertat que, adquirir-la i fer-ne us, només depèn de cadascú.

S'ha de lluitar per aquesta llibertat–felicitat doncs conquerir-la omple de joia, però, no està de més, parar compte en no fer mal a ningú en aquesta lluita.

Per acabar, i, repetint el que va dir Benet d'Espinoza: *“Tots tenim necessitat i dret a ser feliços, però, això, només s'aconsegueix mitjançant la llibertat que dóna: “ser com s'és i no d'una altra manera””*.

¿Tenia raó Baruc d'Espinoza en les seves manifestacions, o ens quedem amb el dubte?

A vegades les idees plasmades en escrits de grans filòsofs o, de quins es proclamen grans entenedors de l'ànima humana no van d'acord amb la realitat del nostre dia a dia.